ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ:

ΑΠΟ ΤΗΝ «ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΣΥΝΕΠΙΜΕΛΕΙΑ» ΣΤΗ …ΔΥΝΗΤΙΚΗ ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ

Κώστας Παπαδάκης

Δεν είμαι σε θέση να γνωρίζω τι είχε στο μυαλό της η ηγεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης, όταν εξήγγελλε εδώ και πολλούς μήνες μία μεγάλη μεταρρύθμιση στο οικογενειακό δίκαιο. Είναι γεγονός βέβαια ότι κανένας στοιχειωδώς φιλόδοξος πολιτικός δεν επιθυμεί να παραμείνει στην ιστορία με τον ρόλο του Ελπήνορα στην Οδύσσεια. Και ακόμα περισσότερο, ότι ο συγκεκριμένος Υπουργός Δικαιοσύνης, έστω και με αποψιλωμένες αρμοδιότητες δεν έχει διακριθεί για τίποτα το σημαντικό κατά την διάρκεια της θητείας του.

Και ακόμα ότι η κυβέρνηση θα ήθελε πολύ : Οι επιδόσεις της στην οικονομία, τη διαχείριση της πανδημίας, την αστυνομοκρατία και την καταστολή δεν θα την γράψουν με χρυσά γράμματα στην ιστορία. Τι καλύτερο λοιπόν από μία μεταρρύθμιση ανέξοδη και χωρίς πολλά – πολλά, που θα έστρεφε και κάπου αλλού την προσοχή της κοινωνίας από όσα την δοκιμάζουν. Όταν μάλιστα έχει και πολιτικό όφελος. Και φυσικά το πεδίο για αυτό το διέγνωσε χωρίς κόπο : Οι πολλές χιλιάδες δυσαρεστημένοι από την κατάληξη της σχέσης τους γονείς και παιδιά με προβληματικές σχέσεις μαζί τους.

Ετσι, η φιλοδοξία πραγματοποίησης μίας μεταρρύθμισης που να αποτελεί «έργο ζωής» για την κυβέρνηση ήταν ολοφάνερη την χρονική περίοδο που προηγήθηκε. Τη δούλεψε κατάλληλα επικοινωνιακά και κατάφερε χωρίς να εμφανίσει για μήνες κείμενο νομοσχεδίου σε δημόσια διαβούλευση, να χαϊδέψει τα αυτιά ενός μεγάλου μέρους της κοινωνίας, να ενθαρρύνει το κίνημα των «Ενεργών μπαμπάδων» αφήνοντας να σέρνεται η διαρροή της υποχρεωτικής συνεπιμέλειας, δηλαδή της εναλλασσόμενης διαμονής των παιδιών που οι γονείς τους βρίσκονται σε διάσταση και από την άλλη να ξεσηκώσει εναντίον του τις

φεμινίστριες, που με το δίκιο τους την κατήγγελλαν.

Η τελική μορφή του νομοσχεδίου που κατατέθηκε ευτυχώς δεν περιέχει τον παραλογισμό της υποχρεωτικής συνεπιμέλειας, αλλά δυστυχώς περιέχει κάτι πολύ πιο επικίνδυνο: Την σχετικοποίηση της ίδιας της γονικής μέριμνας. Και φαίνεται ότι αυτό δεν έχει γίνει αντιληπτό ακόμα στις αντιμαχόμενες πλευρές, που εξακολουθούν να ορθώνουν τα πυρά τους γύρω από το θέμα της συνεπιμέλειας, παραβλέποντας ότι απέναντι στο διαπιστωμένο αδιέξοδο της τελευταίας, επιχειρείται ένας νομοθετικός σχεδιασμός πολύ περισσότερο επικίνδυνος, ταξικός και διαλυτικός για τι ανθρώπινες σχέσεις.

Όπως είναι γνωστό, με το άρθρο 1510 Α.Κ. ορίζεται η έννοια της γονικής μέριμνας ως καθήκον και δικαίωμα των γονέων, οι οποίοι την ασκούν από κοινού. Η γονική μέριμνα περιλαμβάνει την επιμέλεια του προσώπου, την διοίκηση της περιουσίας και την εκπροσώπηση του τέκνου σε κάθε υπόθεση, δικαιοπραξία ή δίκη που αφορούν το πρόσωπο ή την περιουσία του. Συνεπώς, η γονική μέριμνα αποτελεί αδιαπραγμάτευτη υποχρέωση αναγκαστικού δικαίου και δημόσιας τάξης, η οποία επιβάλλεται και ταυτόχρονα απονέμεται από το νόμο και στους δύο γονείς με την αδιάσπαστη νομοθετική εντολή να την ασκούν από κοινού. Πρόκειται για μία υποχρέωση, η οποία είναι προσωποπαγής, αδιαίρετη, αδιάσπαστη, μη δεκτική μεταβίβασης και κάθε είδους διάθεσης, της οποίας η απεμπόληση είναι ατιμωτική, διότι ακυρώνει στην πράξη την ιδιότητα του γονέα. Και βεβαίως η γονική μέριμνα δεν αποτελεί διαιρετό μέγεθος, ώστε να είναι δεκτική η άσκηση αυτής «εξίσου» ή κατ' ισομοιρίαν ή κατά ½ ή κατά 1/3, ¾ κ.ο.κ..

Η επιμέλεια είναι ένα μέρος μόνο της γονικής μέριμνας, που περιλαμβάνει την ανατροφή και εκπαίδευση των παιδιών. Η επιμέλεια λόγω της καθημερινότητας δεν είναι ευχερές να ασκείται από κοινού, ιδίως όταν οι σχέσεις των γονέων είναι ακόμα κακές ώστε να μπορούν να συνυπάρχουν και να συνεργάζονται. Για αυτό και επικρατεί η ανάθεσή της, συμβιβαστικά η δικαστικά, στον ένα μόνο γονέα.

Αντίθετα το υπόλοιπο μέρος της γονικής μέριμνας (διοίκηση περιουσίας και εκπροσώπηση) είναι ευχερέστερο (αν και όχι πάντα ευχερές φυσικά), όταν υπάρχει αντικείμενο, να γίνεται αντικείμενο συνεργασίας, γιατί αυτή δεν προϋποθέτει στον ίδιο βαθμό καθημερινή αυτοπρόσωπη επαφή. Για αυτό και προβλέπεται η άσκησή της από κοινού.

Γι' αυτό και ο νομοθέτης του Α.Κ. μέχρι σήμερα προβλέπει περιοριστικά πολύ συγκεκριμένες προϋποθέσεις απώλειας της γονικής μέριμνας (θάνατος, κήρυξη σε αφάνεια ή έκπτωση, αδυναμία άσκησης για πραγματικούς λόγους, δικαιοπρακτική ανικανότητα (ΑΚ 1510 παρ. 2

και 3) ή και μερική ή ολική αφαίρεση με απόφαση του δικαστηρίου, εφόσον κρίνει ότι ηπιότερα μέτρα δεν κρίνονται πρόσφορα σε περίπτωση κακής άσκησης της (ΑΚ 1532), ενώ προβλέπεται και η δυνατότητα αφαίρεσης μετά από αίτηση και των δύο γονέων και η ανάθεση σε τρίτον (ΑΚ 1535), που όμως αμφιβάλλω αν ποτέ έχει εφαρμοστεί στην πράξη.

Θα πρέπει ακόμα να σημειωθεί ότι κάθε νομοσχέδιο, το οποίο συγκεκριμενοποιεί δικαιώματα και υποχρεώσεις ή νομικές και πραγματικές έννοιες είναι κατά τεκμήριο θετικό, εφόσον αφενός συμβάλλει στην έλλειψη συγχύσεων μεταξύ εκείνων, τους οποίους οι ρυθμίσεις του αφορούν, και αφετέρου αποτρέπει πρακτικές δικαστικής αυθαιρεσίας, αφού εκ των πραγμάτων μειώνει το εύρος της υποκειμενικής εξουσίας και κρίσης του δικαστή που επιλαμβάνεται.

Στον χώρο του οικογενειακού δικαίου η τελευταία (κατ εμένα η μόνη) μεγάλη μεταρρύθμιση έγινε με τον ν. 1329/1983, ο οποίος συμπυκνώνοντας τις κατακτήσεις του φεμινιστικού κινήματος και του προοδευτικού κόσμου, των αγώνων της μεταπολίτευσης και ακόμα των προηγούμενων, καθιέρωσε τον πολιτικό γάμο, αντί του μέχρι τότε υποχρεωτικά θρησκευτικού, καθιέρωσε το συναινετικό διαζύγιο, θέσπισε ακόμα και το «αυτόματο» διαζύγιο (περίπτωση τετραετούς τότε διάστασης ως ικανής προϋπόθεσης χωρίς την ανάγκη αποδείξεων ως προς τον ισχυρό κλονισμό και την υπαιτιότητα) και αποδέσμευσε την επιμέλεια των παιδιών από το φύλο των γονέων τους, αφού όπως είναι γνωστό μέχρι τότε υποχρεωτικά ανετίθετο στην μητέρα για τα κορίτσια μέχρι την ενηλικίωση και για τα αγόρια μέχρι το 12ο έτος. Ακόμα, κατάργησε τον θεσμό της προίκας αποδίδοντας ταυτόχρονα σε όλες τις έγγαμες την κυριότητα των ακινήτων που είχαν εισφερθεί ως προικώα στους συζύγους τους και απάλλαξαν τους τελευταίους από την μονομερή υποχρέωση της γνωστής διατύπωσης «Ο ανήρ φέρει τα βάρη του γάμου». Ήταν ίσως η πιο προοδευτική μεταρρύθμιση που έχει γίνει στον τόπο μας και δεν υπήρξε ποτέ προηγούμενη και επόμενη της.

Ήταν τόσο χαρακτηριστικές οι αντιδράσεις της εκκλησίας και του συντηρητικού κατεστημένου («Πατρίς – Θρησκεία – Οικογένεια») μέχρι τότε, που παρά το γεγονός ότι ακόμα και οι κυβερνήσεις Κ. Καραμανλή και Γ. Ράλλη (1980 – 1981) είχαν συστήσει την λεγόμενη «επιτροπή Γαζή» για την αναμόρφωση του Οικογενειακού Δικαίου, πιεζόμενες και εκείνες από τον σύλλογο των «Αλύτρωτων», ένα σωματείο περισσοτέρων από 4.000 μελών, που αδυνατούσαν, αν και βρίσκονταν σε διάσταση να πάρουν διαζύγιο εξαιτίας της άρνησης των συζύγων τους και της ψυχοφθόρας, χρονοβόρας, δαπανηρής και πολύ απαιτητικής διαδικασίας απόδειξης του ισχυρού κλονισμού, η μεταρρύθμιση αυτή δεν ευοδώθηκε.

Ακόμα, ο ν. 1329/1983 αποποινικοποίησε τη μοιχεία, δίνοντας τέλος στο φαινόμενο της σύλληψης « ζευγαριών χωρίς αποσκευές» σε ξενοδοχεία με τα σεντόνια και των επακόλουθων συναλλαγών περί αυτά, δεδομένου ότι το αδίκημα αυτό διωκόταν κατ' έγκληση και μεταξύ των καταδικασθέντων για μοιχεία απαγορευόταν μετέπειτα ο γάμος. Οι μετέπειτα νομοθετικές τροποποιήσεις είχαν δευτερεύοντα και μερικό χαρακτήρα, πολύ λιγότερο ποιοτικό.

Ούτως ή άλλως, το κύριο πρόβλημα στις σχέσεις γονέων και τέκνων, αλλά και στις σχέσεις των γονέων μεταξύ τους, είναι οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που καθορίζουν τους όρους επιβίωσης και συμβίωσης τους. Και ένα κρατικό σύστημα το οποίο εγκαταλείπει γονείς και παιδιά στην τύχη τους και δεν τους περιβάλλει με τις απαιτούμενες δομές βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών, βοήθεια στο σπίτι, ουσιαστικής ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και συμβολής στις στεγαστικές και εργασιακές ανάγκες που συμβαδίζουν με την ισόρροπη ανατροφή και επίβλεψη των παιδιών τους, διαπαιδαγώγηση γονέων, ψυχολογική στήριξη και φροντίδα γονέων και παιδιών. Απαιτούνται ακόμα δομές φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών και παιδιών, των οποίων οι γονείς εμπλέκονται σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, οργανωμένη και συστηματική σωματική προστασία, υποστήριξη νέας διαμονής, ψυχολογική και οικονομική στήριξη και νομική βοήθεια με έξοδα του κράτους.

Αν δεν υπάρχουν αυτά δεν υπάρχει κοινωνικό κράτος. Και όσες νομοθετικές μεταρρυθμίσεις και να επιχειρήσει ουσιαστικά αφαιρεί σάρκες του ενός από τον άλλο και διαμορφώνει πεδία ανταγωνισμού μεταξύ τους, μεταθέτοντας το πρόβλημα στην μεταξύ τους σχέση.

Και σε αυτόν τον στόχο, δυστυχώς, βοηθούν και όλες εκείνες οι ξεπερασμένες ιδεολογίζουσες και μη επικεντρώσεις του προβλήματος στον έμφυλο ανταγωνισμό των γονέων, ή «στην αδικία που υφίστανται οι πατεράδες» διότι αποπροσανατολίζουν, δημιουργούν ψευδείς ανταγωνισμούς, αντιστρέφουν τις δευτερεύουσες αντιθέσεις με τις κύριες, δείχνουν το δέντρο και χάνουν το δάσος.

Γιατί η κοινωνία της εκμετάλλευσης και όχι οποιαδήποτε προαιώνια και αταξική πατριαρχία ή έμφυλη αντίθεση είναι εκείνη που γεννάει τα προβλήματα στις σχέσεις γονέων και τέκνων και γονέων μεταξύ τους.

Μια **συνοπτική κριτική** στις σημαντικότερες διατάξεις του ν/σ:

1. Οι ρυθμίσεις του υπό διαβούλευση νομοσχεδίου καθιερώνουν ένα ποσοτικό κριτήριο

προσδιορισμού του χρόνου επικοινωνίας του γονέα που δεν διαμένει με το παιδί στο μαχητό και προς τα πάνω και προς τα κάτω του 1/3 «του συνολικού χρόνου επικοινωνίας». Θα πρέπει όμως να σημειώσω, ότι η ποσοτική συγκεκριμενοποίηση αυτή του τρόπου επικοινωνίας είναι πολύ περισσότερο αόριστη από την πρακτική, στην οποία κατατείνει και συγκλίνει η νομολογία των δικαστηρίων όλα τα τελευταία χρόνια. Οι δικαστικές αποφάσεις που εκδίδονται δεν προβλέπουν 1/3 του χρόνου επικοινωνίας, αλλά συγκεκριμένες μέρες και ώρες ανά εβδομάδα, μήνα και έτος. Συνήθως δύο Σ.Κ τον μήνα, ίσως και κάποια απογεύματα καθημερινών, από μία βδομάδα Χριστούγεννα και Πάσχα και 20 – 30 μέρες το καλοκαίρι. Και νομίζω ότι σε γενικές γραμμές η πρακτική αυτή λειτουργεί. Είναι κακό κάθε δικαστής να έχει το δικαίωμα να παράγει την δική του νομολογία, αλλά είναι ακόμα χειρότερο όταν η νομολογία των δικαστηρίων έχει κάνει ορισμένα βήματα και έχει φτάσει σε συγκεκριμένους προσδιορισμούς, ο νομοθέτης να τους αναιρεί με την αοριστία του 1/3.

Γεννώνται, εξάλλου, σοβαρότατα ερμηνευτικά προβλήματα, όπως εάν ο παρονομαστής του κλάσματος περιλαμβάνει ολόκληρο τον χρόνο του παιδιού ή μόνο εκείνον που απομένει αν αφαιρεθούν οι ώρες του ύπνου του και οι ώρες των σχολικών του υποχρεώσεων, όπως δείχνει να εννοεί (βλέπετε η Αιτιολογική έκθεση παρά τις αόριστες μεγαλοστομίες της σιωπά προς όσα έχει καθήκον να διευκρινίσει και να εξηγεί συγκεκριμένα) η διάταξη του άρθρου 13 (το 1/3 του συνολικού χρόνου επικοινωνίας) και αν ακόμα συναριθμούνται σε αυτόν τα χρονικά διαστήματα των διακοπών καλοκαιριού, Πάσχα και Χριστουγέννων.

Αν για παράδειγμα ως βάση για τον παρονομαστή που λέγεται «συνολικός χρόνος επικοινωνίας» θεωρείται το σύνολο του εβδομαδιαίου χρόνου (7 μέρες Χ 24 ώρες = 168) τότε το 1/3 είναι 168 : 3 = 56 ώρες. Αρα πρακτικά το παιδί από την Παρασκευή ώρα 14.00 έως την Κυριακή ώρα 22.00 πρέπει να είναι με τον μη έχοντα την επιμέλεια γονέα όλες τις εβδομάδες του χρόνου.
Αν πάλι ο ελεύθερος χρόνος της εβδομάδας, αυτό πρακτικά σημαίνει ότι από τις ώρες μιας εβδομάδας (7 Χ 24 =168), αφαιρούνται οι ώρες ύπνου (7 Χ 8 = 56) και οι ώρες του σχολείου (5 Χ 8 = 40). Μένουν 72 ώρες (168 – 56 – 40 = 72). Το 1/3 τους είναι 24 ώρες, που «βγάζουν μία διανυκτέρευση μαζί με τις ώρες ύπνου κάθε εβδομάδα, εκτός αν από τις 72 αφαιρεθούν και οι ώρες των εξωσχολικών δραστηριοτήτων, οπότε το κλάσμα μειώνεται ανάλογα.

Αν τα παιδιά στην οικογένεια είναι δύο και οι ώρες τους δεν συμπίπτουν, ο χρόνος επικοινωνίας του γονέα με το καθένα διαφοροποιείται.

Δεν πρόκειται, συνεπώς, για συγκεκριμενοποίηση, αλλά για μία «τρύπα στο νερό», αφού στην θέση συγκεκριμένων διευθετήσεων, που με την πάροδο των χρόνων ωριμάζουν και

αποτελούν σχεδόν κοινό τόπο δικαστηριακής πρακτικής, αλλά και έγγραφων συμφωνιών μεταξύ των γονέων στα πλαίσια συναινετικών διαζυγίων, έρχεται αυτή η διατύπωση του 1/3, που τελικά σύμφωνα με το ίδιο το νομοσχέδιο «τεκμαίρεται», όμως μπορεί να είναι και περισσότερο και λιγότερο όταν «επιβάλλεται να καθορισθεί» (εκπληκτική σαφήνεια !!!), όχι για να δώσει ένα βήμα παραπάνω στην όποια συγκεκριμενοποίηση έχει υπάρξει μέχρι τώρα, αλλά για να την αναιρέσει και αυτήν.

2. Το νομοσχέδιο στην τροποποίηση του άρθρου 1519 Α.Κ. απαγορεύει την μεταβολή του τόπου διαμονής του τέκνου που επιδρά ουσιωδώς στο δικαίωμα επικοινωνίας του γονέων, με τον οποίο δεν διαμένει, εάν δεν υπάρχει προηγούμενη έγγραφη συμφωνία των γονέων ή προηγούμενη δικαστική απόφαση. Είναι μία διάταξη θετική, η οποία προστατεύει κυρίως τον ανίσχυρο οικονομικά γονέα που δεν έχει την επιμέλεια του παιδιού του απέναντι στον ισχυρό που έχει την δυνατότητα να αυθαιρετεί και να παίρνει το παιδί σε άλλη πόλη, αποστερώντας ουσιαστικά το δικαίωμα επικοινωνίας του με τον άλλο γονέα.

Θετική είναι επίσης και η πρόβλεψη υποχρεωτικής συναπόφασης και των δύο των γονέων για ζητήματα που ανήκουν μεν στη σφαίρα της επιμέλειας, αλλά λόγω της σοβαρότητάς τους επηρεάζουν σοβαρά το μέλλον του παιδιού (μη επείγοντα ζητήματα υγείας και εκπαίδευση), η την προσωπικότητά του (ονοματοδοσία, θρήσκευμα) και προσιδιάζουν περισσότερο στην άσκηση γονικής μέριμνας, παρά στην τρέχουσα διαχείριση.

3. Στις διατάξεις για την γονική μέριμνα (Α.Κ. 1513 και 1514) το νομοσχέδιο επιχειρεί την σχετικοποίηση της γονικής μέριμνας και την μεταβολή της από δικαίωμα και υποχρέωση αναγκαστικού δικαίου σε ιδιωτική υποχρέωση δεκτική διάθεσης και μεταβίβασης. Έτσι, λοιπόν, αφού με το άρθρο 1513 καθιερώνει τον ορισμό «… και οι δύο γονείς εξακολουθούν να ασκούν από κοινού και εξίσου την γονική μέριμνα».

Εδώ χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή. Κατ αρχήν διότι η διατύπωση της «εξίσου άσκησης» είναι εκείνη, η οποία μετατρέπει σε διαιρετή την υποχρέωση γονικής μέριμνας και ανοίγει τον δρόμο για την δυνατότητα ανακατανομής απόσπασης, μεταβίβασης, διάθεσης και διευρυμένης μερικής αφαίρεσης.

4. Στο επόμενο άρθρο το ν/σ καθιερώνει την δυνατότητα των γονέων με έγγραφο βέβαιης χρονολογίας να ρυθμίζουν για χρονικό διάστημα τουλάχιστον δύο ετών διαφορετικά (δηλαδή διαφορετικά από το «από κοινού και εξίσου») την κατανομή της γονικής μέριμνας, ιδίως να αναθέτουν την άσκηση της στον ένα από αυτούς και να καθορίζουν τον τόπο κατοικίας του τέκνου τους στον γονέα, με τον οποίο θα διαμένει, καθώς και τον τρόπο επικοινωνίας του με

τον άλλο γονέα.

Επίσης, καθιερώνει ευρύτατα την δυνατότητα δικαστικής προσφυγής με αίτημα μεταξύ άλλων την ανακατανομή της άσκησης της γονικής μέριμνας μεταξύ των γονέων ή την ανάθεση αυτής μόνο στον ένα γονέα ή σε τρίτο, όχι σε περίπτωση κακής άσκησης, όπως μέχρι τώρα προβλέπεται, αλλά σε κάθε περίπτωση διαφωνίας των γονέων ή ακόμα και αμφισβήτησης της προγενέστερης συμφωνίας εκ μέρους ενός από αυτούς.

Προσοχή λοιπόν και εδώ αφετέρου διότι αντικείμενο του δικαιώματος που παρέχει ο νόμος σε περίπτωση διαφωνίας δεν είναι, όπως θα όφειλε, αποκλειστικά και μόνο η επίλυση του ζητήματος διαφωνίας, αλλά με αφορμή την διαφωνία αυτή η συνολική διαφοροποίηση του καθεστώτος της γονικής μέριμνας μεταξύ των γονέων. «Πονάει χέρι, κόψει χέρι».

5. Αντίστοιχα, αντικαθίσταται και το άρθρο Α.Κ. 1532, το οποίο υπό το πρόσχημα της συγκεκριμενοποίησης διευρύνει υπέρμετρα και σε ορισμένες περιπτώσεις επικίνδυνα τις προϋποθέσεις, υπό τις οποίες είναι δυνατή ακόμα και η ολική αφαίρεση της γονικής μέριμνας από γονέα. Η υπαίτια μη συμμόρφωση προς τις αποφάσεις και διατάξεις δικαστηρίων και εισαγγελιών ή στην υπάρχουσα συμφωνία των γονέων, η διατάραξη της συναισθηματικής σχέσης του τέκνου με τον άλλο γονέα, η υπαίτια παραβίαση των όρων συμφωνίας των γονέων ή της δικαστικής απόφασης για την επικοινωνία, η παρεμπόδιση της επικοινωνίας, η κακή άσκηση και υπαίτια παράληψη της άσκησης της, η αδικαιολόγητη άρνηση του γονέα να καταβάλει διατροφή ή ακόμα και η αμετάκλητη καταδίκη του γονέα για ενδοοικογενειακή βία, εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας ή εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της ζωής, είναι αναμφισβήτητο ότι αποτελούν σοβαρότατες αιτίες, που επιδρούν στις σχέσεις των γονέων μεταξύ τους και φυσικά σε αυτές με το παιδί και ιδίως στον τρόπο άσκησης του δικαιώματος επικοινωνίας και συμπεριφορές που πρέπει αυτονόητα να αντιμετωπίζονται με έννομες συνέπειες. Αλλά δεν είναι δυνατόν να αναιρούν νομικά την ιδιότητα της μητέρας και του πατέρα και να αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης και μέσο πίεσης σε κλονισμένες σχέσεις γονέων.

Ας αναρωτηθούμε πόσες περιπτώσεις αφαίρεσης της γονικής μέριμνας γνωρίζουμε ακόμα και από ισοβίτες έγκλειστους τα προηγούμενα χρόνια. Εκτός βέβαια από γονείς διωκόμενους κομμουνιστές και πολιτικούς πρόσφυγες. Αυτά πάμε να ανασυστήσουμε;

Η εφαρμογή της διάταξης αυτής θα ανοίξει τον δρόμο για μία επαναθέσπιση της «Capitis deminutio» και αντίθετα προς όσα φέρονται να ανησυχούν την νομοπαρασκευαστική επιτροπή, όπως καταγράφονται στην Αιτιολογική έκθεση («οι στατιστικές φανερώνουν μία

ραγδαία αύξηση των οικογενειακών διαφορών που οδηγούνται στα δικαστήρια», πράγμα το οποίο αμφισβητώ και θα προκαλούσα όποιον έχει στοιχεία να το αποδείξει), ανοίγει πεδία δικαστηριακών διαφορών, δεδομένου ότι μεγενθύνει κατά πολύ το κίνητρο του παραπονούμενου γονέα και υποθάλπει την εκδικητικότητα εναντίον του άλλου, αφού πλέον το κόστος, η φθορά και η διαδικασία μία δικαστικής προσφυγής έχει ως έπαθλο όχι την επίλυση ενός συγκεκριμένου ζητήματος που απορρέει από τις σχέσεις γονέων και τέκνων, αλλά την ίδια την αφαίρεση της γονικής μέριμνας.

Ενώ, όχι λιγότερο επικίνδυνη είναι και αυτή καθ' αυτή η ρύθμιση για την δυνατότητα μεταβίβασης, διάθεσης, επιμερισμού, καταμερισμού, διαίρεσης της γονικής μέριμνας ακόμα και με έγγραφη συμφωνία των γονέων, αφού η γονική μέριμνα, όπως προαναφέρθηκε, δεν απεμπολείται και η μονομερής άσκησή της δεν μπορεί παρά να είναι ανεκτή (πλην περιπτώσεων θανάτου, αδυναμίας, ανικανότητας κλπ) μόνο ως αποτέλεσμα πληρεξουσιότητας του ενός γονέα προς τον άλλον, πράγμα όμως εντελώς διαφορετικό από την μονομερή κατανομή, δεδομένου ότι ο πληρεξούσιος ενεργεί για λογαριασμό του άλλου και όχι ως διάδοχός του.

Ακόμα, δεν υφίστανται «ραγδαία αύξηση των οικογενειακών διαφορών που οδηγούνται στα δικαστήρια». Αντιθέτως, και ευτυχώς, υπάρχει ραγδαία αύξηση των γάμων που λύνονται με συναινετικά διαζύγια. Η αλήθεια είναι βέβαια ότι αυτό οφείλεται και στο γεγονός, ότι είναι τέτοιο το μέγεθος της αρνησιδικίας των ελληνικών δικαστηρίων, αν κρίνει τουλάχιστον κανείς από το Πρωτοδικείο Αθηνών που δίνει δικασίμους μετά από δύο και τρία χρόνια για αγωγές υποθέσεων διαζυγίων και διατροφών και τις έχει στριμώξει σε ελάχιστα πινάκια του Μονομελούς που συνεδριάζουν μία φορά την εβδομάδα (κάθε Δευτέρα) μόνο, όταν π.χ. οι αυτοκινητιστικές διαφορές διέθεταν μέχρι πρότινος 4 και τώρα 3 πινάκια που συνεδριάζουν καθημερινά (προ πανδημίας) και αυτό οδηγεί πολλές φορές τους γονείς σε συμβιβαστικές διευθετήσεις κατώτερες των απαιτήσεων τους. Όμως, όπως έλεγαν και οι παλαιότεροι, ο χειρότερος συμβιβασμός είναι προτιμότερος από την καλύτερη δικαστική απόφαση. Αυτά όμως δεν απασχολούν τον «μεταρρυθμιστή» Υπουργό Δικαιοσύνης, ο οποίος ανέχεται την – και προ πανδημίας – υπολειτουργία των δικαστηρίων, αφού και αυτός και οι προκάτοχοί του τα έχουν αφήσει χωρίς προσωπικό.

Το νομοσχέδιο ανοίγει τους ασκούς του Αιόλου για την σχετικοποίηση της γονικής μέριμνας. Ξεκίνησε με την φιλοδοξία της καθιέρωσης της υποχρεωτικής συνεπιμέλειας (του ακραίου σημείου δηλαδή επέμβασης του μη διαμένοντος γονέα στην καθημερινότητα του παιδιού και του γονέα, με τον οποίον αυτό διαμένει) και κατέληξε – άγνωστο μέσα από ποια διαδρομή – στο άλλο άκρο που είναι η σχετικοποίηση της γονικής μέριμνας και η μετατροπή της σε

αντικείμενο συναλλαγής και capitis deminutio. Καθιερώνει ρυθμίσεις, οι οποίες ευνοούν τους οικονομικά ισχυρούς, διαμορφώνει ισχυρά πρότυπα μονογονεϊκών οικογενειών, παιδιών χωρίς δύο γονείς και «γονέων μιας χρήσης» και θέτει υπό νομική διαπραγμάτευση ακόμα και την γονεϊκή ιδιότητα στους γονείς, οι οποίοι δεν πειθαρχούν στις συμφωνίες και στις αποφάσεις.

Επικαλούμενη ουσιώδη μεταβολή των κοινωνικών συνθηκών, τις οποίες δεν κάνει τον κόπο να προσδιορίσει, η Αιτιολογική έκθεση του ν/σ αποκαλύπτει την φιλοδοξία του να βάλει και αυτό μία σφραγίδα στην ιστορία, αφού όπως ρητά αναφέρει «Από το έτος 1983 δεν έχει λάβει χώρα οποιαδήποτε αναμόρφωση στο κεφάλαιο του Αστικού Κώδικα που διέπει τις σχέσεις γονέων και τέκνων, γεγονός που συνιστά αναχρονισμό καθόσον έχουν μεταβληθεί ουσιωδώς οι κοινωνικές συνθήκες». Και ενώ ορίζει ως στόχο «την προσαρμογή της ελληνικής έννομής τάξης σε όσα ισχύουν σε προηγμένες χώρες της Ευρώπης, όπου προβλέπεται από την νομοθεσία η από κοινού άσκηση της γονικής μέριμνας», τραυματίζει με κάθε τρόπο ως και καταργεί την από κοινού άσκηση της, σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν.

Πλην ελαχίστων διατάξεων, πρόκειται για μία νομική απόπειρα που δεν δικαιούται να εμφανίζεται με τα χαρακτηριστικά της μεταρρύθμισης και δημιουργεί περισσότερα προβλήματα, από όσα επιλύει. Και αποτελεί ύβρι στην ιστορία (δεν αναφέρομαι στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, αλλά στο αγωνιζόμενο κίνημα που τα κατέκτησε) να πιάνει στο στόμα του τον ν. 1329/1983 και να καμώνεται ότι τον μιμείται. Ο πολιτικός υπεύθυνος της σύνταξής του καλύτερα θα κάνει να βρει έναν άλλο τρόπο κοινωνικής προσφοράς για να μείνει στην ιστορία. Εξάλλου, αν δεν κάνω λάθος, έχει την ιδιότητα του γιατρού και υπάρχει μεγάλη ζήτηση στα δημόσια νοσοκομεία τελευταία λόγω της πανδημίας.

Αν και η κυβέρνησή του αντί να προσλαμβάνει δικαστικούς υπαλλήλους, γιατρούς και νοσηλευτές, προσλαμβάνει αστυνομικούς και απολύει συνδικαλιστές γιατρούς.

Και τώρα νομίζει ότι με «καθρεφτάκια για ιθαγενείς» θα μας πείσει ότι επιχειρεί την ιστορική μεταρρύθμιση !

Αθήνα, 24/3/2021